

Otázka populační z hlediska sociologického

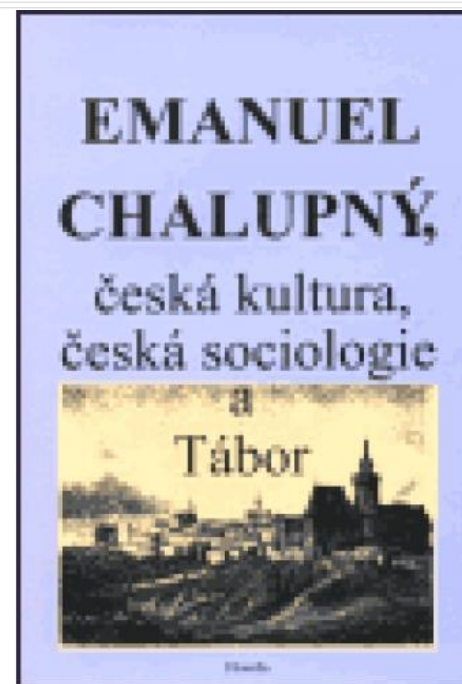

Martina Urbanová

Emanuel Chalupný (14.12.1879-**27.5.1958**)

- Konference Emanuel Chalupný, česká kultura, česká sociologie a právo (Tábor 2-3.10.1998)

Emanuel Chalupný

- ❑ *Dějiny populačního myšlení v českých zemích* (Alena Šubrtová, Česká demografická společnost, 2008)
  - ❑ Populační tematikou se zabýval Chalupný od cca r. 1902
  - ❑ Ve vztahu k právu – kritika tehdejšího platného práva
-

Pesimistické prognózy

- 1918-1938 vývoj populace stagnuje, přibývají rodiny s 1 nebo 2 dětmi, stárnutí populace
-

Populační myšlení sociologů

- **Břetislav Foustka (1862-1947),**
monografické studie demografickým a sociálně-
patologickým jevům.
Vztah mezi sňatečností a sociálním prostředím,
sebevražednost mládeže apod.
-

Populační myšlení sociologů

□ **Arnošt Innocence Bláha** (1879-1960)

a okruh lidí, soustředěných kolem revue *Sociální problémy*, kterou řídil **Josef Král** (1882-1978).

Výzkumné práce, vztahující se k poměřování pražského okolí a k jeho demografickým důsledkům (Zdeněk Ullrich a další).

Významné Chalupného publikace pro oblast populační

- ❑ O otázce populační a reformě trestního práva - přednáška (1929) – *přednáška doc. Dr. Chalupného pronesená 10.1.1929 na schůzi Sociálního ústavu ČSR*
  - ❑ Reforma trestního práva s hlediska sociologického (1932)
  - ❑ Otázka populační s hlediska sociologického (1936)
-

Emanuel Chalupný

- zabýval populační otázkou v souvislosti s reformou trestního práva (novelizace zastaralého zákona o potratech). Zastával názor, že na populační růst nelze působit přímými legislativními zákroky, nýbrž jen sociálními, hospodářskými a zdravotními reformami.
-

O otázce populační a reformě trestního práva (1929)

- „V přírodě početnost druhů je v opačném poměru k vyspělosti jejich individuální.“
  - „S pokračující kulturou číslo porodnosti nutně klesá“.
  - „Organismy nejhladovější jsou nejplodnější“.
  - „Populaci nelze redukovat zákonodárstvím s populační tendencí.“
-

O otázce populační a reformě trestního práva (1929)

- ❑ Chalupný poukazuje na politické souvislosti (Mussoliniho hospodářské reformy v Itálii)
  - ❑ Není malého národa (relativnost velikosti národa)
  - ❑ Ostré argumenty proti odpůrcům potratů
-

O otázce populační a reformě trestního práva (1929)

- ❑ Problémy populační jsou svrchovatě složité, přímočaré úsudky z populačních číslic jsou skoro vždy klamné
  - ❑ Věda o populaci je v počátcích
  - ❑ Jednostranné a ukvapené jsou hypotézy o populačním úpadku, ale i o absolutním přelidněním
-

O otázce populační a reformě trestního práva (1929)

„Na vzrůst populace nelze působit přímou regulací plodnosti, tedy ani doháněním občanstva odměnami a tresty k hojnějším porodům, nýbrž jedině usnadněním zevnějších podmínek životních, tedy reformami sociálními, zejména zdravotními, hospodářskými a mravními, tedy jinými slovy: nikoli umělým množением porodů, nýbrž zmenšením předčasné úmrtnosti“ (s. 11).

„V populační politice je nutno vzdáti se utopických snah o zvětšení porodnosti a místo nich energickou politikou sociální hledět každému již narozenému občanu republiky zajistit existenci zejména řádnou výživu a výchovu.“ (s.18)

Demografické momenty v díle Chalupného

Národní povaha česká (1907)

Národní povaha jihočeská (1926)

Národní povaha československá (1932)

Povaha evropských národů, zejména Němců
(1935)

Děkuji za pozornost
